

Пуковник др Миливоје Пајовић, начелник Центра за мировне операције

НА ПУТУ ЗА МИР

Следећи трагове стопа са песка Синаја утиснуте први пут 17. новембра 1956. године, али и идеје миротворства, човекољубља, солидарности и војничког професионализма, подвлачење црте за нас увек је било и подизање лествице квалитета. Француски нобеловац Андре Жид једном је написао да је лакше водити људе у борбу и распиривати њихове страсти, него их и обуздавати и усмеравати ка стрпљивом труду на путу мира. И то је тачно. Па ипак, када учествујемо у изградњи мира, стварамо и нову вредност међународног препознавања и уважавања Војске Србије као оружане силе једне земље која има способности и потенцијал да своје војне снаге употреби далеко изван својих граница. А то није мала ствар. Чврстог сам уверења да се ходањем истим овим стазама стичу и нови савезници и пријатељи.

Пише Драгана МАРКОВИЋ

На путу за мир постоји битна станица Војске Србије – Центар за мировне операције, јединица непосредно потчињена Здруженој оперативној команди Генералштаба Војске Србије намењена за обуку, избор, опремање, припрему и упућивање појединаца и јединица из Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалне операције ван граница Републике Србије. Дан Центра обележава се 17. новембра у спомен на дан када је 1956. године упућена претходница Одред ЈНА у састав Снага за хитно реаговање УН на Синају. Све то заједно, као и значајни резултати постигнути последњих година, повод су за разго-

вор са начелником Центра за мировне операције пуковником др Миливојем Пајовићем.

Чини се да је природна потреба човека да повремено, обично око битних датума или годишњица подвлачи црту и сумира пређени пут. Дан Центра за мировне операције биће обележен 17. новембра. Како бисте тим поводом за „Одбрану” сумирали рад Центра?

– Сагледавање пређеног пута не треба да буде досадно статистичко преплитање цифара, нити пуко сабирање извесних, сувопарних, квантитативних јединица. Годишње сумирање стога и треба да почиње преиспитивањем смисла и ваљаности идеје неког друштвеног занимања. У случају Центра за мировне операције ствари су прилично јасне. Следећи трагове стопа са песка Синаја утиснуте први пут 17. новембра 1956. године, али и идеје миротворства, човекољубља, солидарности и војничког професионализма, подвлачење црте за нас увек је било и подизање лествице квалитета. Због тога је више него јасно какав је траг оставио Центар за мировне операције ако се зна да је од 2009. до 2019. године број војника упућених у мировне операције увећан тринаест пута. Истовремено број чланова колектива Центра за мировне операције није подигнут ни за један број. Зато истичем имена мојих најближих сарадника, на којима искључиво лежи надалеко видљив успех Центра за мировне операције: Мате Мартинић, Игор Филиповић, Горан Боромиса, Дамњан Марковић, Бојан Бердон, Емил Кирков, Горан Топаловић, Зоран Радуловић, Ненад Тодоровић, Зоран Николић, Ђорђе Митровић, Александар Драмићанин, Никола Мрђа, Гордана Живковић, Жарко Ковачић, Марко Ракић... и најмање још толико колегиница и колега који су Центар за мировне операције поставили на место изнад других сличних центара у Европи и свету.

Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету је друга мисија Вој-

ске Србије. Шта је суштина рада наших мировњака на терену?

– Француски нобеловац Андре Жид једном је написао да је лакше водити људе у борбу и распиривати њихове страсти, него их и обуздавати и усмеравати ка стрпљивом труду на путу мира. И то је тачно. Мир је тешко повратити и одржавати, а још је теже наметати га. Па ипак, када учествујемо у изградњи мира, ма како то уштогљено звучало „у региону и у свету”, стварамо и нову вредност међународног препознавања и уважавања Војске Србије као оружане силе једне земље која има способности и потенцијал да своје војне снаге употреби далеко

Ризично и тешко је тамо где су људи огњевити и нагли, а инсекти и гмизавци отровни и невидљиви.

У Либану се у предвечерје чују артиљеријске канонаде из Сирије.

У зору, следеће дана, са децом у наручју слива се измучени народ тачно кроз зону операције UNIFIL. Посаде наших оклојних транспортера мимоилазе се са паравојскама, ракетним рампама, шпијунским групама и експлозивним циповима.

изван својих граница. А то није мала ствар. Поред тога, чини се излишним набрајање свих других користи које се стичу употребом војске у међународним мисијама. Од политичких и економских добити, преко непроцењивог новог и јединственог искуства и утврђеног и провереног самопоуздања наших војника. Чврсто сам уверења да се ходањем истим овим стазама стичу и нови савезници и пријатељи.

Имајући у виду целокупно ангажовање припадника Војске Србије у мировним операцијама, где је у овом тренутку најризичније бити и деловати?

– Ризично и тешко је тамо где су људи огњевити и нагли, а инсекти и гмизавци отровни и невидљиви. У Либану се у предвечерје чују артиљеријске канонаде из Сирије. У зору, следеће

дана, са децом у наручју слива се измучени народ тачно кроз зону операције UNIFIL. Посаде наших оклојних транспортера мимоилазе се са паравојскама, ракетним рампама, шпијунским групама и експлозивним циповима. У Африци, од Индијског океана, преко тропског срца, до западних граница континента зна се за опасности које вребају од маларије, од напада на кампове и влажне афричке климе, али се зна и за српску војну медицину.

Унутар наших мировних снага велики део чине капацитети војног здравства. Каково је искуство те сарадње?

– Подвиг је имати болницу са свим гранама медицине у срцу Африке. Према ономе што ја знам, ниједна европска земља нема санитетске снаге већег нивоа у мисијама у Африци, осим Србије која има болницу у Бангију, главном граду Централноафричке Републике. И српска амбуланта у Сомалији, и трочлани тим у Малију, и наши доктори који предводе санитетске службе у две мисије Европске уније, чувени су и по струци и по посвећености и храбрости. Честитамо им на томе и сабирамо их у састав Центра за мировне операције.

Центар за мировне операције Војске Србије, уколико се не вaram, разликује се од свих других у региону?

– Осим што, поред центра у Бразилу, једино српски Центар за мировне операције поседује три сертификата Уједињених нација за извођење курсева неопходних за учешће у мировним операцијама, у њему се обављају и послови које други, слични и већи центри немају чак ни у својим теоријским лекцијама. За разлику од других, који се баве искључиво курсевима и припремама за мировне операције, Центар за мировне операције Војске Србије спроводи целокупан поступак селекције кандидата за мировне операције и организује њихово обучавање, курсирање и припрему за ангажовање. Поред тога, опрема појединце, тимове и контингенте, >

организује логистичку подршку и сва плаћања, сва путовања и стратегијски транспорт људи и опреме и даноноћно бди над нашим снагама изван граница домовине.

Као додатак тој теми стоји и посебно искуство које сте понели из марта 2017. године, када сте постављени на дужност команданта Сектора „Запад” у мировној мисији ЕУ у Централноафричкој Републици. Довољно је само замислити подручје од 250.000 квадратних километара на коме је требало одржати „крчки мир”. Како бисте описали то време, као и разлику између искуства вођења сопственог контингента и читавог сектора?

– Када сам у пролеће 2017. године постављен у Сектор „Запад” у мисији Уједињених нација MINUSCA у Централноафричкој Републици, сачекао ме је постројен штаб сектора са колегама из 26 држава. Био сам заменик команданта сектора пакистанском генералу, који данас командује корпусом на кашмирском делу границе са Индијом, а по његовом дезангажовању, пола године и командант сектора на територији већој од четири површине Србије. Непосредно по завршетку мисије створио се утисак који траје и данас и који је садржан у осећању немоћи да се доживљено опише речима. Не толико због неверице у пажњу и радозналост саговорника, колико због сумње да је вербализација невероватног искуства могућа. Прешао сам нешто више од 9.000 километара обилазећи потчињене батаљоне – пешадијске батаљоне из Камеруна, Танзаније и Конго-Бразавила, механизовани батаљон из Бангладеша, инжињеријску чету из Перуа, чету везе из Нигера... Непосредно сам командовао акцијама уз употребу силе четири пута и то у операцијама *Stop Ji Gasa*, *Liberer Niem*, *Damacongo* и *Mbaranga*, у тешким условима, лако и рутински, са јасним уверењем да је сваки официр наше војске спреман за много веће изазове него што су захтеви у вођењу једног интернационалног војног штаба. Командова-

ти је лако. Важно је само бити доследан, правичан и чврст, брзо донети и пренети одлуку, повући прави потез у право време, знати језике, понашати се војнички.

Центар за мировне операције ове године обележиће 14 година постојања. Традиција нашег учешћа у мировним операцијама УН много је дужа.

– У нашу јединицу најмање два пута годишње позивамо ветеране мировних мисија. Окупили смо учеснике мисије UNEF на Синају и неких других мисија Уједињених нација које су касније наступиле. Портрети војника из одреда ЈНА на Синају постављени су у свечане рамове Центра за мировне операције, а о искуствима из прошлости и садашњим утисцима разговарамо са њима сваког 29. маја, на Дан мировних снага УН, и с јесени, 17. новембра, на дан Центра за мировне операције. Тако је традиција нашег присуства у међународним војним мисијама увелико загазила у седму деценију.

Где смо данас у односу на друге земље нашег капацитета у Европи када говоримо о учешћу у мировним мисијама?

– Србија заузима шесто место на листи европских држава и педесет и другу позицију на списку држава света по доприносу снагама Уједињених нација. Уколико се томе дода и чињеница да Србија, као држава тек у статусу кандидата за чланство у Европској унији, има више снага у мисијама ЕУ за управљање кризама и од неких пуноправних чланица, онда се још јасније разазнаје значај одлуке о нашем међународном војном ангажовању али и важност посла који обавља Центар за мировне операције.

Колики и какав значај за Војску Србије, али и за Републику Србију има наше учешће у мировним операцијама Европске уније? Каква је перспектива нашег учешћа у мировним операцијама? Шта је то што нас на том плану очекује у неком наредном периоду?

– Српска застава вије се на девет јарбола. Почев од Либана, Голана и Кипра, преко Сомалије, Конга и Централноафричке Републике до Малија. У пет мисија на српској униформи носимо и грб Уједињених нација, а у четири европске мисије и заставицу Европске уније. Показали смо разумевање за проблеме нестабилног мира у многим деловима света, па наше Министарство одбране и Генералштаб рационално разматрају бројне свакодневне понуде Уједињених нација и Европске уније за повећање ангажовања. Мера нашег интереса јесте пре свега граница прихватљивог ризика за снаге које се упућују у нестабилна подручја. Намера да се на основу периодичних процена односа користи и ризика доноси одлука о наставку ангажовања јесте сасвим логична. Неке мисије следом догађаја и протоком времена ће се затварати, неке друге оснивати на другим деловима све нестабилнијег глобуса. Наш задатак јесте да учешћем у другој мисији првенствено јачамо и усавршавамо нашу спремност за прву мисију Војске. Управо су војници наших бригада из Копнене војске најбројнији учесници мировних операција. И то ће се наставити.

„Ништа тако снажно не утиче на човека као живот у мултикултурном подручју. Кад разговарате са Египћанином из исламске републике, са муслиманом из Бангладеша, са Мађарем, Финцем, неким ко верује у вуду магију и мисли да треба да се лечи зебрином машћу и изметом, а не да иде код хирурга, постајете неко ко скенира живот на читавој планети” – рекли сте у једном разговору за новине. Рад у мисијама одређују и две, рекла бих, паралелне мултикултуралности. Једна је свакако сусрет са културом народа коме мировна мисија долази у помоћ, а друга је рад у мисији, где су контингенти мировњака из различитих земаља и култура. Какво је Ваше искуство у „ткању на свим тим разбојима”?

– На ободу града Буара, на западу Централноафричке Републике, живе

сам у шатору првих седам месеци. Нас четворица под једним платном. Официр из жандармерије Конга, један Тунижанин и један Етиопљанин. Арапин је рано устајао, страствени пушач. Клањао је у углу шатора и спремао одличну миришљаву кафу. Конгоанац је ћутао, јео углавном касаву и говедину и много спавао. Етиопљанин је покушавао да објасни сличност православне коптске цркве са осталим православљем, све док се нисмо неповратно „сударили” око учења Диоскора Александријског и Халкидонског сабора. Сви смо опет, при великим врућинама, заједно седели до касно у ноћ, посматрајући Јужни крст и друге звездане појасеве. Причали смо о кућама, о воћу, о деци и животу у свету, о ратовима и слободама. И о болестима, и о томе како се за све нађе лека. У том је прошла година, остало је познанство, пријатељство и снажан утисак о једнообразности људи, које год вере били.

Део тог искуства преточили сте у „Афричке свеске и друге људске белешке” издање Медија центра „Одбрана”, које је Борис Лазић у „Књижевном магазину” означио књигом која је обележила 2017. годину. Колико је било тешко живети и описати Африку у двострукој улози – учесника и посматрача?

– Нелсон Мандела једном је рекао: *Док сам корачао ка кацији која ме је водила мојој слободи, схватио сам да ако за собом не оставим ојорчености и мржњу, и даље ћу бити у зајвору.* То је била и једна од тема у „Афричким свескама”. Друге су се тицале војничких дана у афричкој мисији, обичног приватног живота људи и мириса и звукова Африке. Африка је близу, одмах ту преко Медитерана. У Африци све живи у сталном ритму кретања, цветања, рађања и умирања. Једна афричка пословица каже: *Свакој јутра у Африци буди се изазела. Зна да мора да шрчи брже од најбрже лава или ће је убити.* *Свакој јутра у Африци буди се лав. Зна да мора да шрчи брже од најсиорије изазеле, или ће умрећи од глади.* *Није важно да ли си изазела или лав. Кад сунце изађе – почни да шрчиш.* У на-

ставку, у књизи која се полако указује, настојим да нашу Африку, која је већ прешла Средоземно море, укључим у разговор са нашом Европом.

Кажете и да „не постоји војник који није у души помало лирик”. Основна идеја војске за Вас је одбрана културног и националног идентитета, па тек онда територије. Када већ говоримо о идентитету, како видите идентитет српског народа? Шта га то одређује? Шта је то што треба сачувати и бранити?

– Одбрана матичне територије никада се не доводи у питање. Са друге стране, српски културни и национални идентитет далеко премашује географске границе наше државе и није га тешко препознати у улози магистралног идентитета народа изван постојећих граница Републике Србије. Снажи се културом и науком, традицијом и толеранцијом, стабилним институцијама матице, неговањем савезника и чувањем слободарске културе сећања. У Војсци, идентитет почиња на развијеном војном и борбеном моралу, образовању и обуци и историјском сећању на велика дела предака.

Управо се завршио још један Сајам књига у Београду. Више од 20 година члан сте Удружења књижевника Србије. Како бисте данас неким новим генерацијама објаснили зашто треба читати књиге?

– Волим Сајам књига и атмосферу масовног куповања и читања, уз све новотарије које са собом носи и појава псеудолитературе. Треба бити опрезан како каже Марк Твен – *Човек који не чита добре књиге нема никакве вредности у односу на онога који уопште не зна да чита.* Српска књижевност није велика у поређењу са другим нацијама, али је таман за један просечан људски век по обиму квалитетне литературе. Андрића треба читати више пута, Историју српског народа, такође. Затим Црњанског, Пекића, Киша, али и све велике светске писце. Јер, како Бродски рече – *Већи грех од њаљења књига јесте не читати их.*

А шта је то због чега се данас вреди борити?

– Исто за шта и кенијски човечуљак пре шест милиона година – за усправно кретање које је омогућило савременим људима да се заувек уздигну.!